

Handledarutbildning inom Vård- och omsorgscollege

Lärohandledning

Allmän information om Vård- och omsorgscollege handledarutbildning

Handledarutbildningen ges i tre steg:

- Steg 1¹ ger deltagarna möjlighet att arbeta som handledare för elever på reguljär utbildning (APL), praktikanter samt nyanställda
- Steg 2² ger deltagarna möjlighet att arbeta som valideringshandledare, lärlingshandledare och handledare för Yrkeshögskolestuderande (YH)
- Steg 3 ger deltagarna möjlighet att arbeta som handledare för handledare (steg 1 och steg 2)

Steg 1-2 genomförs till största delen av vård- och omsorgslärare som utbildare. Steg 3 genomförs till största delen av utbildare från arbetslivet med akademisk utbildning inom relevant yrkesområde.

Utbildningen innehåller obligatoriska moment, enligt Vård- och omsorgscollege nationella riktlinjer. Handledarutbildningen steg 1-3 ska genomsyras av kunskap om och redskap för att kunna hantera de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, sexuell läggning, funktionsnedsättning, religion eller annan trosuppfattning och ålder).

Tillsammans motsvarar steg 1 och steg 2 "Vårdpedagogik och handledning" 100 poäng, som kan ingå som programfördjupning på Vård- och omsorgsprogrammet. Detta förutsätter en gemensam samhandling mellan utbildning och arbetsliv. Steg 1 och steg 2 kan läsas sammanhängande eller var för sig³. Förkunskaper inför steg 1 respektive steg 2 är Skolverkets webbutbildningar för handledare.

Innehållet i utbildningen steg 3, är valt utifrån omvärldsanalys och riktade frågor till anställda inom Vård- och omsorgscollege samt de som har uppdrag motsvarande steg 3-handledare. Kurslitteraturen är vald utifrån adekvat innehåll, relevans för utbildningen, verksamheterna samt utgiven i närtid och personal som idag har uppdrag. Genomgången steg 3-utbildning leder till nationellt intyg.

Syfte och mål

Att stärka en likvärdig handledarutbildning för regionala och lokala Vård- och omsorgscollege samt stärka samverkan och samhandling mellan arbetslivet, utbildning och fackliga organisationer.

Utbildningsmaterialet är tänkt att fungera som ett stöd och en modell för utbildningarna, detta för att skapa en likvärdig utbildning. Mervärdet i handledarutbildningen blir en starkare koppling mellan arbetsliv och utbildning.

Intyg och betyg

Regional styrgrupp i aktuellt Vård- och omsorgscollege kan ta ett inriktningsbeslut om kursen "Vårdpedagogik och handledning" ska ges som en gymnasiekurs på 100 poäng alternativt ges som steg 1 och steg 2 med intyg för yrkesverksamma handledare.

1 - 2 Steg 1 och steg 2 kan läsas sammanhängande eller var för sig

3 Genomgången kurs, Steg 1 och steg 2, kan leda till intyg alternativt delbetyg-betyg i kursen "Vårdpedagogik och handledning".

Kapitel 3

Lärarhandledning steg 2

Syfte och mål

Att deltagarna får kunskaper så de kan fungera som valideringshandledare, lärlingshandledare och YH-handledare

Att deltagarna får kunskaper så att de kan identifiera, planera, genomföra och utvärdera förbättringsarbeten gällande handledning

Urvalsgrunder deltagare

Engagerade medarbetare med formell utbildning och erfarenhet inom relevant yrkesområde, rekommenderad av den egna organisationen.

Förkunskaper deltagare

Genomgången handledarutbildning steg 1

Bör ha genomgått Skolverkets webbaserade handledarutbildning, fördjupning mot lärling, modul 5, inför påbörjande av steg 2. aplhandledare.skolverket.se

Kursen/utbildningen ger deltagarna förutsättningar att utveckla följande

- Kunskap om lärlingsutbildning för ungdomar och vuxna
- Kunskaper om validering
- Kunskaper om YH
- Kunskap om relevanta begrepp och teorier¹
- Förmåga att planera och genomföra uppgifter inom området²
- Förmåga att utvärdera och dokumentera sitt arbete och resultat³
- Kunskaper om kvalitetsarbetets betydelse inom vård och omsorg

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll

- Kunskap och kompetens inom vård och omsorg⁴
- Handledningsprocessens olika delar; inventering, planering, genomförande och utvärdering⁵
- Rollen som pedagog och handledare⁶
- Innebörden av olika begrepp och teorier inom området pedagogik, kommunikation, handledning och samtalsmetodik. Olika former av handledning⁷
- Pedagogiska metoder vid handledning⁸
- Handledningsuppgifter t.ex. hjälp vid motivationsarbete⁹
- Lärande och bedömningssamtal¹⁰
- Avsikter med och utförande av kvalitetsarbete inom vård och omsorg

1 - 10 Påbörjas i steg 1 och avslutas i steg 2

Kurslitteratur

- Blohm Agneta och Sparre Hannu, *Vårdpedagogik och handledning*, Sanoma utbildning, 2012
- Johansson Rune och Skärgren Lars, *Vårdpedagogik och handledning*, Liber 2014
- Diskrimineringslagen: www.notisum.se
- Europeisk referensram för språk: www.vo-college.se
- Nationell struktur för handledarutbildning VO-College: www.vo-college.se
- Om Vård- och omsorgsprogrammet: www.skolverket.se
- Om Barn- och fritidsprogrammet: www.skolverket.se
- Programstruktur Hälsa, vård och omsorg som pdf
- Riktlinjer för validering: www.vo-college.se
- Skolverkets skrift om Arbetsplatsförlagt lärande "Lathund för APL": www.skolverket.se
- Skolverkets lärlingsutbildning i gymnasieskolan, vård och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet: www.skolverket.se
- Skolverkets examensmål Hälsa, vård och omsorg: Från www.skolverket.se
- Skolverkets lärlingsutbildning i vuxenutbildningen (gäller även särskild utbildning för vuxna): www.skolverket.se

Litteraturtips

- Barth Tom och Näsholm Christina, *Motiverande samtal*: Studentlitteratur, 2006
- Bie, Kristin, *Reflektionshandboken för pedagoger*: Gleerups, 2014
- Myndigheten för yrkeshögskolan, *Lärande i arbete*: En katalysator för yrkeskunnande, 2013
- Rosenberg Marshall B, *Nonviolent communication*: Friare Liv, 2014

Upplägg och genomförande

Tidsåtgång 2-3 dagar. Undervisningen sker till exempel genom föreläsningar, gruppövningar, rollspel, individuella inlämningsuppgifter och studiebesök. För att säkerställa kopplingen mellan utbildning och arbetsliv är det nödvändigt att arbetsgivare deltar i olika moment i undervisningen.

Intyg och betyg

Handledarutbildning steg 1 och steg 2 kan leda till intyg efter genomgången kurs alternativt delbetyg/betyg på examinerade moment ur det centrala innehållet. Intyg alternativt betyg förutsätter att deltagaren aktivt genomfört samtliga utbildningstillfällen och uppgifter.

Betyg i kursen "Vårdpedagogik och handledning" ska sättas när kursen är avslutad. Den eller de lärare som ansvarar för undervisningen vid betygssättningstillfället ska besluta om betyget. Rektor för aktuell utbildningsanordnare ansvarar.

Deltagarens kunskaper ska prövas mot hela betygsskalan vid varje betygssättning. Det betyder att högsta betyg ska vara möjligt att få redan i delbetyget.

Intyg undertecknas av lokal ordförande alternativt regional samordnare inom Vård- och omsorgscollege.

Påbörjade och avslutade moment i steg 1:

- Kunskaper om vad som påverkar relationen mellan patienter, brukare och personal
- Förmåga att kommunicera med andra utifrån deras förutsättningar samt att uppfatta och tolka vilka behov patienter, brukare, närstående och personal har

Påbörjade moment steg 1 som avslutas i steg 2:

- Kunskap om relevanta begrepp och teorier
- Kunskaper om handledning och dess kunskapsutvecklande process inom vård och omsorg
- Förmåga att planera och genomföra uppgifter inom området
- Förmåga att utvärdera och dokumentera sitt arbete och resultat

Påbörjade och avslutade moment i steg 2:

- Kunskap om kvalitetsarbetets betydelse inom vård och omsorg

Utvärdering

Genomförs regionalt/lokalt efter avslutad kurs

Kapitel 3.1

Innehåll och genomförande

Kvalitetsarbete

Utgå från kurslitteraturen om kvalitetsarbete och lärande samt

Nationell struktur för handledning inom Vård- och omsorgscollege:

www.vo-college.se

Nyckelord: förbättringsarbete, utvecklingsarbete, lärande, samverkan skola- arbetsliv

Förslag: Arbeta i grupp med erfarenhetsutbyte om hur deltagarna gör idag (planera, inventera, genomföra och utvärdera) när det gäller studerande och nyanställda. Vilka förbättringsområden ser deltagarna?

Uppgift:

Deltagaren inventerar, planerar, förbereder, genomför, utvärderar och dokumenterar ett förbättringsarbete på den egna arbetsplatsen/i den egna organisationen.

Deltagaren ska identifiera ett arbetsmoment som rör handledning/mottagande av studerande/nyanställda som kan leda till kvalitetsförbättring på den egna arbetsplatsen. Detta ska göras i samråd med enhetschef i deltagarens egen organisation. Förbättringsarbetet ska redovisas under utbildningens sista dag.

Lärling Barn- och fritidsprogrammet och lärling Vård- och omsorgsprogrammet

Utgå från Skolverkets lärlingsutbildning i gymnasieskolan, vård och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet: www.skolverket.se

Utgå från Skolverkets examensmål Hälsa, vård och omsorg: www.skolverket.se

Programstruktur Hälsa, vård och omsorg som pdf: www.skolverket.se

Utgå från Skolverkets lärlingsutbildning i vuxenutbildningen (gäller även särskild utbildning för vuxna): www.skolverket.se

Förslag: Bjud in elev/studerande som berättar om sin utbildning och erfarenhet av lärlingspraktik och handledarsituationer. Bjud in lärlingshandledare som berättar hur uppbygg och genomförande kan se ut.

Diskussionsfrågor:

- ★ Utgå från Skolverkets webbutbildning, fördjupning om handledning och lärlingsutbildning; Vilka utmaningar och möjligheter ser deltagarna med att lärlingar har minst halva sin utbildningstid i verksamheter? Hur kan deltagarna möta dessa?
- ★ Vad innebär det för deltagarnas arbetsplatser att ta emot lärlingselever, från gymnasiet och/eller vuxenutbildning? Vilket mervärde tillför det arbetsplatsen/organisationen?

Valideringshandledare

Validering:

Ur Skollagen kapitel 20

32 § En elev i kommunal vuxenutbildning kan få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats. Rektorn ska verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

33 § Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även en slutförd validering. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om validering.

Utgå från yrkeshögskolan Valideringsinfo www.valideringsinfo.se

Om Vård- och omsorgscollege: Riktlinjer för validering: www.vo-college.se

Europeisk referensram för språk: www.vo-college.se

Nivå B2 anpassat av ArbetSam till Europarådets språkliga referensnivåer för arbete inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning www.vo-college.se

Diskussionsfrågor:

- ★ Hur förbereder deltagarna sig inför att ta emot en validand?
- ★ Praktisk validering- hur gör man? Vilka funktioner behöver involveras/ vara delaktiga?
- ★ Vad skiljer vid bedömning av validand jämfört med bedömning av studerande under APL/LIA i reguljär utbildning?

Nyckelord: Validering och prövning mot betyg, erkännande av kompetens, reell kompetens, formell kompetens, språk, översiktlig kompetenskartläggning, fördjupad kompetenskartläggning, bedömning, intyg, betyg- myndighetsutövning, validering på annan arbetsplats, förkortad utbildningstid, praktisk validering, teoretisk validering

Yrkeshögskoleutbildningar

Utgå från Myndigheten för yrkeshögskola: www.myh.se och www.yrkeshogskolan.se

Förslag: Bjud in YH-utbildningsanordnare och/eller YH-studerande

Diskussionsfrågor:

- ★ Vad innebär det för deltagarna som handleder att ta emot studerande från yrkeshögskolan?
 - a) Vilka skillnader är det jämfört med elev från gymnasieutbildning?
 - b) Påverkar det deltagarnas handledarroll och sätt att handleda? I så fall hur?

Nyckelord: eftergymnasial utbildning, egen myndighet, ledningsgrupp, arbetslivets utbildning, behov av kompetens, lärande i arbete (LIA)

Handledning, handledningsprocess och kunskapsutveckling

Utgå från kurslitteraturen om handledning och kunskap/kompetens

Diskussionsfrågor:

Nyckelord: Handledningsprocess, lärande, pedagogik, former av handledning, empati, yrkesinriktad handledning, yrkessocialisation, lärling, validand, YH-studerande, språkets betydelse för lärande

- ★ Hur arbetar deltagarna på sina arbetsplatser idag utifrån handledningsprocessen? Identifiera och diskutera utvecklingsområden.
- ★ Hur kan deltagarna främja språkutveckling på arbetsplatsen?
- ★ Fundera vidare och diskutera handledning, handledningsprocessen och kunskapsutveckling utifrån diskrimineringsgrunderna. Vad innebär det? Behöver deltagarna ytterligare kunskap och verktyg? I så fall vad?
- ★ Handledning är hela arbetsplatsens ansvar. Hur blir eleven/ nya medarbetare en i gänget (yrkessocialisation) och ges möjlighet att utveckla sin yrkesidentitet? Fundera utifrån deltagarnas roll som validerings- och lärlingshandledare.

Bedömning och utvärdering

Utgå från kurslitteraturen om bedömning och utvärdering

Utgå från Skolverkets webutbildning fördjupning om handledning och lärlingsutbildning

Diskussionsfrågor:

Nyckelord: lärlingskontrakt, planering, halvtidsbedömning, slutbedömning, utvärdering, examensmål, kursmål, identifiera kunskapsmål, YH-utbildning, utbildningsmål- YH

- ★ Utgå från Skolverkets webutbildning fördjupning om handledning och lärlingsutbildning: Vilka erfarenheter har deltagarna av att vara lärlingshandledare, valideringshandledare samt YH-handledare? Hur vill deltagarna som handledare genomföra sina bedömningssamtal?
- ★ Använd aktuella bedömningsformulär för gruppdiskussion om måluppfyllelse. Identifiera hur och på vilket sätt lärlingselev och YH-studerande kan nå kursmålen i deltagarnas verksamhet.

Använd aktuella bedömningsformulär för gruppdiskussion om måluppfyllelse.